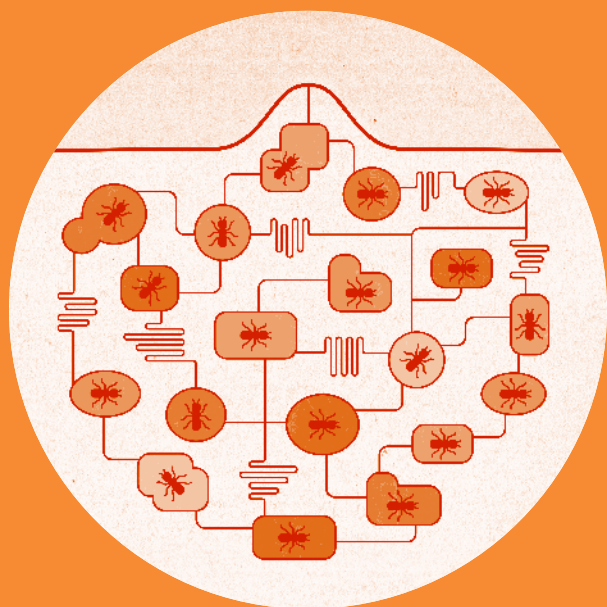

Les cooperatives

Les persones al centre de l'activitat

●●● elFormiguercoop

Autoria: Barabara Educació SCCL

Edició i maquetació: Barabara Educació SCCL

Fotografies pàgina 22: Escola Guinardó SCCL

Correcció ortogràfica: Albert Nolla

Edició: Barcelona, 2018

2 Presentació

1

Material informatiu

- 3 1.1. Què és una cooperativa?
 - 4 1.2. La filosofia cooperativa
 - 5 1.3. El cooperativisme al món
 - 8 1.4. Tipologia de cooperatives
 - 10 1.5. Principals característiques d'una cooperativa
 - 11 1.6. Funcionament bàsic d'una cooperativa
 - 12 1.7. Les cooperatives d'alumnes
-

2

Guia didàctica de les activitats

- 18 Activitat 1 - Reconeixes alguna d'aquestes imatges?
 - 18 Activitat 2 - Vet aquí una vegada...
 - 19 Activitat 3 - Els dos bous
 - 19 Activitat 4 - El funcionament d'una cooperativa
 - 20 Activitat 5 - Els principis cooperatius
 - 20 Activitat 6 - Els valors cooperatius
 - 21 Activitat 7 - El baròmetre cooperatiu
 - 22 Activitat 8 - Investiguem cooperatives
 - 22 Activitat 9 - La nostra cooperativa
-

3

Per saber-ne més

- 23 Guies per constituir una empresa cooperativa
 - 23 Cooperatives d'alumnes
 - 23 Recursos audiovisuals
 - 24 Marc legal i normatiu
 - 24 Articles
-

La cooperativa, les persones al centre de l'activitat

Aquesta proposta educativa està adreçada a alumnat del segon cicle de secundària, tot i que és adaptable a altres nivells.

Objectius

Els objectius que persegueix són:

- Conèixer les cooperatives com a model d'empresa
- Entendre els valors i els principis de les cooperatives
- Aprofundir en el funcionament i el model organitzatiu i democràtic
- Permetre generar la creació de cooperatives d'alumnes

Continguts

Els continguts que aborda són:

- Què és una cooperativa
- Diferències entre una cooperativa i una empresa convencional
- Cooperar vs. competir
- El model organitzatiu i de funcionament
- Els principis cooperatius
- Els valors cooperatius
- Els tipus de cooperatives
- Les cooperatives d'alumnes

••• Una altra empresa, una altra economia

Jordi Garcia Jané

“En un dia qualsevol com avui, milions d'homes i dones estan resolent les seves necessitats materials produint, consumint i accedint al crèdit, és a dir, fent economia, fora de les empreses capitalistes, creant estructures de propietat col·lectiva i gestió democràtica.

El conjunt d'aquestes realitats econòmiques comunitàries s'anomena economia social o solidària. Ens referim a cooperatives de tota mena (treball, consum, agràries, crèdit, educació, habitatge...), a societats laborals i a altres empreses propietat dels treballadors, a entitats d'acció social, a empreses d'inserció, a xarxes d'intercanvi de productes o de coneixements, a petites economies comunitàries rurals, etc.

En tots aquests casos es tracta d'experiències econòmiques basades en l'autoorganització de la gent, d'iniciatives que no persegueixen el lucre sinó satisfer necessitats bàsiques i que s'organitzen des del suport mutu, el compromís amb la comunitat, la igualtat i la democràcia.”

Font: <https://www.economiasolidaria.org/>

1 Material informatiu

1.1. Què és una cooperativa?

Una cooperativa és una empresa basada en principis democràtics i en la qual els socis i les sòcies participen de la propietat, la gestió i els resultats, segons l'activitat realitzada.

Les cooperatives difereixen d'altres empreses en tres aspectes principals:

Un propòsit diferent

El propòsit principal de les cooperatives és **satisfer les necessitats comunes dels seus membres**, mentre que el propòsit principal de la majoria de les empreses inversores és maximitzar el benefici per als accionistes.

Una estructura de control diferent

Les cooperatives utilitzen el sistema democràtic "**una persona = un vot**", i no el sistema d'un vot per acció utilitzat per les empreses de capital. Això ajuda la cooperativa a servir la necessitat comuna, més que la individual, i és una manera de garantir que les persones, i no el capital, controlen l'empresa.

Una assignació diferent del lucre

En les cooperatives, els beneficis es **distribueixen sobre la base de l'ús que fan els socis i sòcies de la cooperativa**, no segons el nombre d'accions que posseeixen. Les cooperatives també tendeixen a invertir els beneficis en la millora de servei als seus membres i promoure el benestar de les seves comunitats.

1.2. La filosofia cooperativa

Les cooperatives neixen a mitjans del segle XIX, quan la classe obrera i els petits empresaris i artesans intentaven millorar les condicions laborals i econòmiques en què treballaven, creant el seu propi lloc de treball o agrupant-se amb persones en condicions similars. D'aquesta manera, es van anar establint unes pautes de funcionament intern pròpies.

Les empreses desenvolupen la seva pròpia cultura, sense que per això hi influeixi la forma jurídica. En el cas de les cooperatives, a més, hi incideixen un seguit de valors que orienten o marquen la manera de ser de l'organització, i defineixen així la identitat cooperativa.

Les cooperatives es basen en els valors d'autoajuda, autoresponsabilitat, democràcia, igualtat, equitat i solidaritat. En la tradició dels seus fundadors, les persones membres de les cooperatives creuen en els valors ètics d'honestedat, transparència, responsabilitat social i preocupació per les altres.

Les cooperatives són hereves d'una llarga trajectòria històrica, configurades entre la pluralitat i la diversitat d'orígens, però totes amb uns valors i uns principis comuns que s'han anat forjant amb el pas dels anys: des dels principis i els valors formulats pels pioners de Rochdale, fins als formulats per l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) en el congrés celebrat a Manchester el 1995. Aquests principis doten les cooperatives d'un marc ideològic propi, ja que esdevenen directrius mitjançant les quals els i les cooperativistes s'esforcen per desenvolupar les seves organitzacions cooperatives.

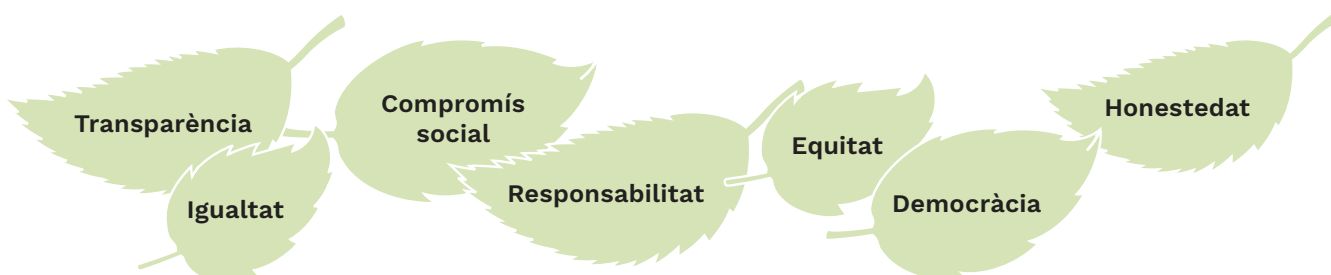
Són inherentment principis pràctics, actualitzats i modelats per generacions d'experiència que enriqueixen amb el seu pensament filosòfic:

L'Aliança Cooperativa Internacional, creada el 1895, en el seu Congrés de Manchester del setembre de 1995, va adoptar la Declaració sobre la Identitat Cooperativa, que inclou un conjunt revisat de principis que pretén guiar les organitzacions cooperatives a principis del segle XXI.¹

¹ Font: <https://www.cooperativescatalunya.coop/>

Els valors cooperatius

1.3. El cooperativisme al món

A tot el món hi ha més de mil milions de membres de cooperatives. En conjunt, les cooperatives donen feina a més de 100 milions de persones, un 20% més que les empreses multinacionals. Conjuntament, les cooperatives tenen una facturació d'1,1 bilions de dòlars, dels quals depèn el benestar de 3.000 milions de persones, que és gairebé la meitat de la població mundial.²

Les cooperatives donen feina a més de 100 milions de persones.

El 2012 va ser declarat per les Nacions Unides “Any Internacional de les Cooperatives”, amb el lema “Les cooperatives construeixen un món millor”.

Les activitats i els esdeveniments organitzats pels diferents països, així com la resiliència mostrada per les cooperatives en l'actual moment de crisi econòmica, han permès donar a conèixer el model àmpliament més enllà del mateix moviment cooperatiu.

“Les cooperatives construeixen un món millor”.

Convençuda del potencial de creixement del model empresarial cooperatiu i dels beneficis que aporta a tot el món, l'Aliança Cooperativa Internacional ha posat en marxa la campanya Dècada de les Cooperatives, que fins al 2020 farà que el model cooperatiu sigui:

El model preferit de les persones

El model d'empresa que més ràpid creixerà al món

Líder reconegut en sostenibilitat econòmica, social i mediambiental

² Font: <https://www.cooperativest treball.coop/al-mon>

●●● Què pot aportar el cooperativisme, en concret, i l'economia social o solidària, en general, per sortir de la crisi del capitalisme i, fins i tot, per sortir del capitalisme en crisi?

Jordi Garcia Jané

En primer lloc, el sector constitueix una font d'inspiració per pensar com podrien funcionar algunes de les institucions fonamentals d'una economia postcapitalista. Les cooperatives, les societats laborals, les associacions que gestionen serveis socials, però també la banca ètica, els grups de compra responsable, els projectes per internet basats en el treball col·laboratiu o les xarxes d'intercanvi amb moneda social, és a dir, el conjunt de les pràctiques econòmiques gestionades de manera democràtica i basades en la satisfacció de necessitats per sobre de la maximització de beneficis.

El cooperativisme, l'economia solidària en general, interessa, d'una banda, als que desitjarien civilitzar el capitalisme, com Joseph Stiglitz, premi Nobel d'Economia, per a qui "la clau de l'èxit és un sistema econòmic plural, amb un sector privat tradicional, un sector públic eficaç i un sector creixent d'economia social i cooperativa". Però, d'altra banda, inspira també els creadors de models econòmics alternatius al capitalista.

Naomi Klein, periodista i investigadora vinculada al moviment altermundialista, considera que "el somni que sorgeix una vegada i una altra és l'ideal del cooperativisme". Mario Bunge, potser el filòsof hispanoamericà més important del segle XX, defensa un socialisme cooperatiu. David Schweickart, economista i professor a la Loyola University de Chicago, proposa un sistema econòmic resistent a la crisi.

Totes les recerques realitzades demostren que les cooperatives estan resistint millor la crisi que les empreses capitalistes. L'informe de l'OIT, *Resilience of the Cooperative Business Model in Times of Crisis*, explica com les cooperatives agràries mantenen els ingressos dels productors, les cooperatives de consum ofereixen aliments a preus més baixos, les cooperatives financeres faciliten crèdits a particulars i a empreses que la banca tradicional ignora, i les cooperatives de treball mantenen i fins i tot creen nous llocs de treball. Aquesta tendència la confirmen les dades del Ministeri de Treball espanyol, corresponents a 2008, que indiquen que, mentre que el nombre d'empreses mercantils va disminuir en un 7% respecte al 2007, el de cooperatives només va disminuir en un 1,7%, i a més aquestes encara van aconseguir augmentar la taxa de persones ocupades en un 0,12% respecte del total de persones ocupades de l'Estat espanyol.

Font: <https://www.economiasolidaria.org/>

"Totes les recerques realitzades demostren que les cooperatives estan resistint millor la crisi que les empreses capitalistes."

●●● Barcelona, ciutat de cooperatives.

El 2017 es van crear 61 empreses noves, el doble que fa dos anys; l'economia social i solidària és el 7% del PIB local

Josep Catà

La Carbonera

Feia 20 anys que el barri del Poble Sec no tenia una llibreria. Hi havia papereries, quioscos o galeries on es venien llibres, però des que els últims llibreters es van jubilar no hi havia cap lloc ampli en el qual fullejar tot tipus de llibres. Fins que l'estiu passat es van iniciar les obres en un local del carrer de Blai, i els veïns van començar a fer-se preguntes.

Era una cooperativa que vendria llibres i que s'anomenava La Carbonera. El detall que fos una cooperativa no era petit: els tres socis que la van crear van prioritzar la responsabilitat social, els llocs de treball dignes i l'objectiu de teixir complicitats amb els veïns i altres entitats del barri. Això últim va ser immediat: "El barri ens va acollir molt bé des del minut u, ens vam presentar als veïns; el catàleg d'infantil i juvenil el vam fer amb els més joves del barri", explica Carlota Freixenet, una de les impulsores del projecte.

La Carbonera és una de les cooperatives que han sorgit durant els darrers anys i que fan créixer un sector, el de l'economia social i solidària, que està en un moment dolç a Barcelona. Per bé que a la ciutat la tradició cooperativista és àmplia, aquestes empreses han avançat amb força arran de la crisi, i es reivindiquen com una resposta ètica davant l'escenari que va deixar la recessió. A Barcelona hi ha més de 4.700 iniciatives que treballen amb els criteris socials i solidaris: prioritzen les necessitats de les persones per sobre del lucre i fan prevaler la contractació indefinida, la paritat, la sostenibilitat, el canvi social i la presència al territori. Aquestes empreses representen ja el 7% del PIB barceloní i el 8% de l'ocupació. De totes aquestes iniciatives, 861 són cooperatives, un model que està en auge: només el 2017 se'n van crear 61, el doble que el 2015.

"Va ser una decisió purament política, gairebé de militància. Vam creure que fer una cooperativa era la millor manera de crear alguna cosa", recorda Freixenet. "El que defensa l'economia social i solidària és que es poden fer les coses de manera diferent, sense buscar la plusvàlua que busquen altres empreses: la feina que fas ha de servir per millorar les condicions de vida dels treballadors i per estar a prop del territori", argumenta.

Font: *El País*. Barcelona, 1 de juny 2018

"El que defensa l'economia social i solidària és que es poden fer les coses de manera diferent."

1.4. Tipologia de cooperatives

A efectes d'aplicació de la Llei de cooperatives de Catalunya (https://www.cooperativestreball.coop/sites/default/files/materials/150717_llei_dogc.pdf), les cooperatives es podran classificar d'acord amb els criteris següents:³

Base social

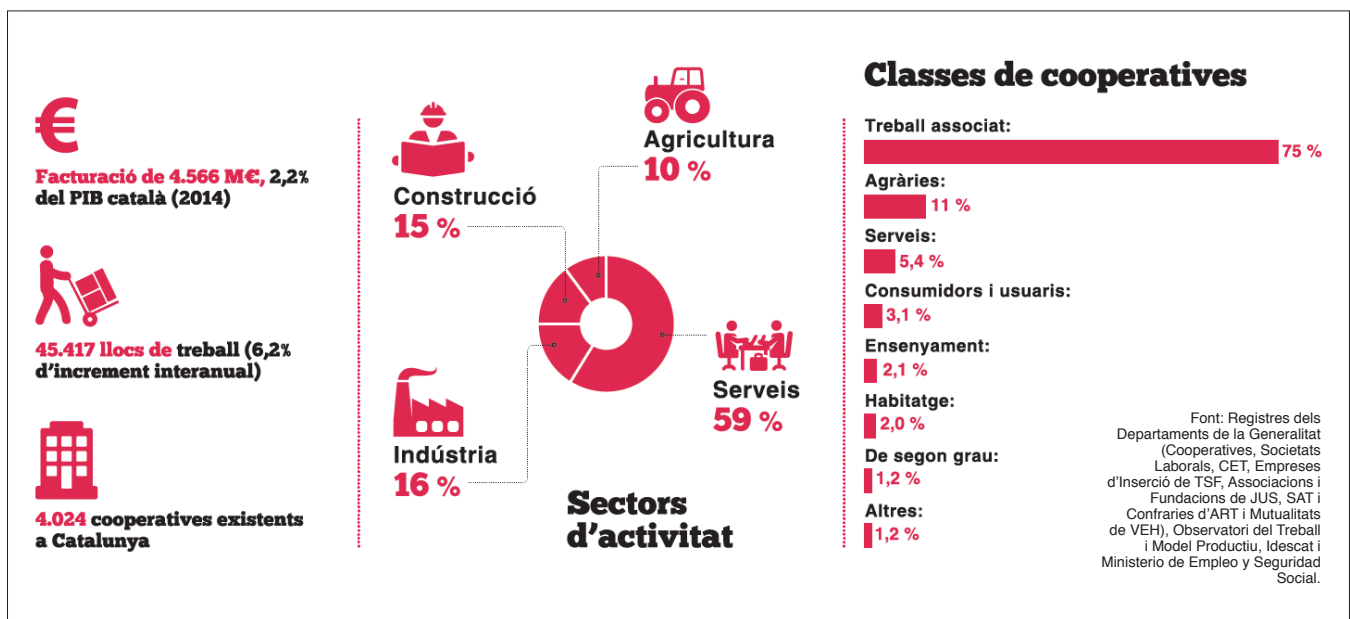
Per la seva base social: cooperatives de primer grau i cooperatives de segon grau.

Estructura socioeconòmica

Per la seva estructura socioeconòmica: cooperatives de producció (l'objectiu és millorar la renda dels associats, ja siguin petits empresaris, professionals per compte propi o persones físiques que cooperativitzen el treball) i cooperatives de consum (l'objectiu és obtenir estalvi de les rendes dels associats, ja siguin empreses o persones).

Classe d'activitat

Per la classe d'activitat que constitueixi el seu objecte social (segons la regulació específica a la llei vigent): cooperatives agràries, cooperatives de serveis, cooperatives de treball associat, cooperatives de consumidors i usuaris, cooperatives d'habitatges, cooperatives de crèdit, cooperatives d'assegurances, cooperatives sanitàries, cooperatives d'ensenyament, cooperatives marítimes, cooperatives integrals i cooperativa rural.

Font: Ara.cat. "L'economia social en xifres". Programa Aracoop. Octubre 2017. https://www.ara.cat/especials/aracoop/Leconomia-social-xifres_0_1884411679.html

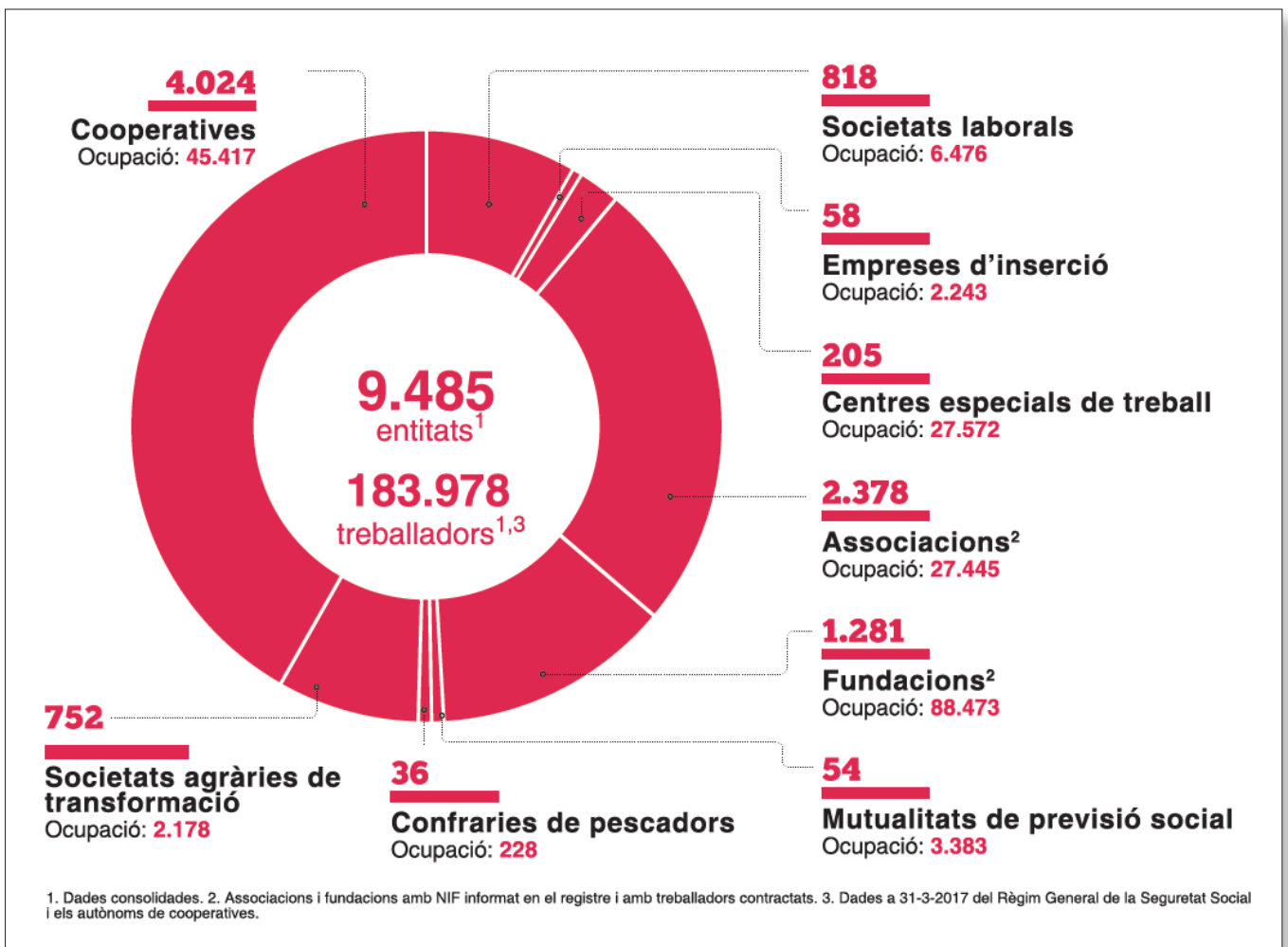
³ Font: <https://www.cooperativescatalunya.coop/>

Tot i que és bastant desconegut per a molta gent, l'economia social catalana té molta força i potència. Representa al voltant del 2,2% del producte interior brut (PIB) català, produït per prop de 10.000 empreses.

En aquest paisatge frondós destaquen les cooperatives, fórmula que comparteixen quasi el 40% de les empreses del sector, amb una facturació conjunta que supera els 4.500 milions d'euros i que compta amb més de 45.000 llocs de treball. Dins el grup de cooperatives, les més nombroses són les de treball associat, en què els treballadors i treballadores s'uneixen per produir béns i serveis i són alhora propietàries i gestores, que representen el 75% del total.

L'economia social està present a tots els sectors d'activitat, malgrat que destaca, molt per sobre de la resta, el sector dels serveis, que en el cas de les cooperatives representa el 59% del total, seguit dels de la indústria (16%) i la construcció (15%).

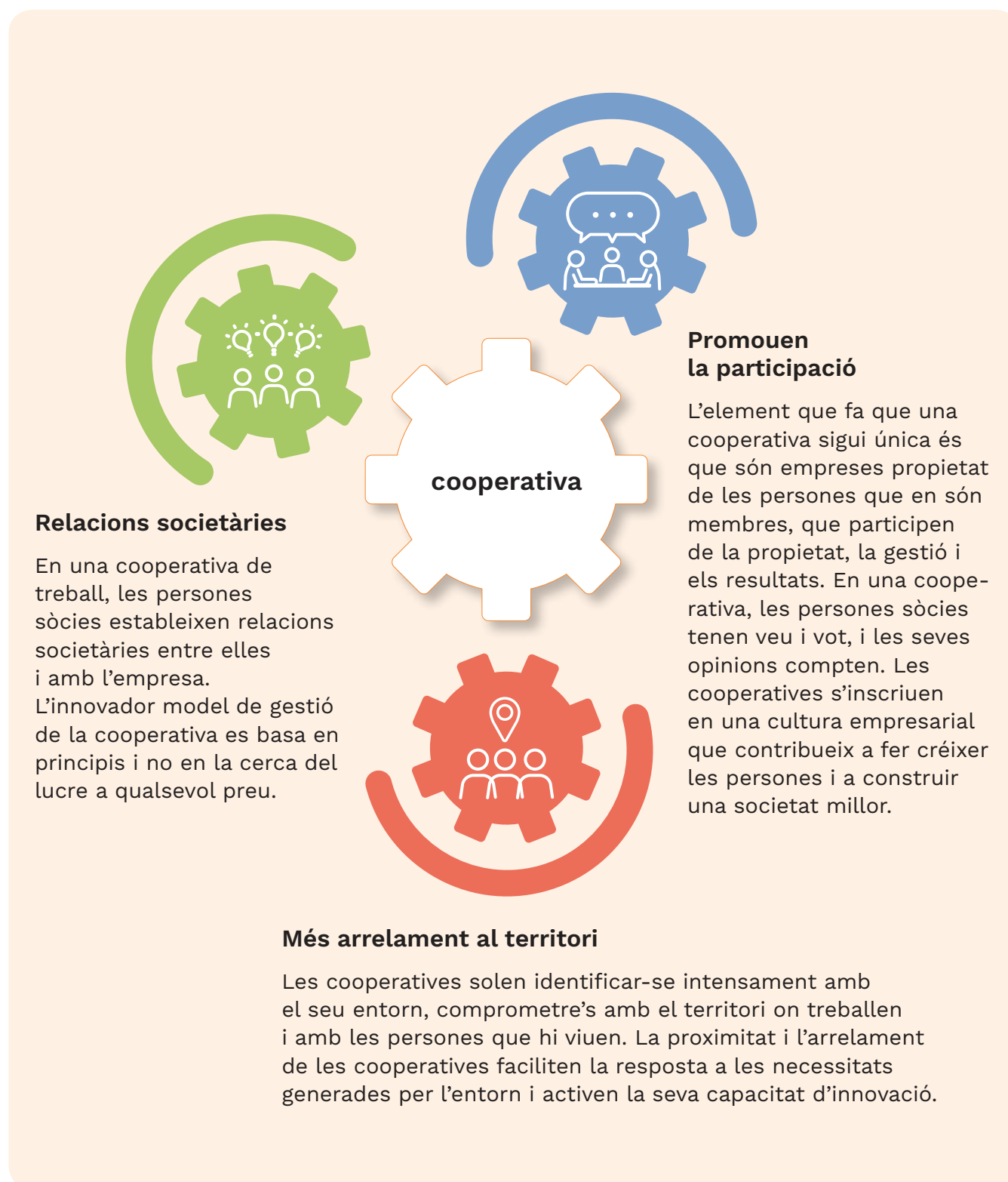
L'economia social està tenint creixement molt notable. Aquestes empreses tenen un creixement interanual del 6,2% en creació de llocs de treball. Com que es regeixen per criteris que situen les persones al centre, la creació i el manteniment de llocs de treball és sempre prioritari.

Font: Ara.cat. "L'economia social en xifres". Programa Aracoop. Octubre 2017.
https://www.ara.cat/especials/aracoop/Leconomia-social-xifres_0_1884411679.html

1.5. Principals característiques d'una cooperativa

Una cooperativa és una empresa basada en principis i en la qual els socis i les sòcies participen de la propietat, la gestió i els resultats, segons l'activitat realitzada.

1.6. El funcionament bàsic d'una cooperativa

Les cooperatives es regeixen per la Llei 12/2015, de 9 de juliol, de cooperatives:

Els estatuts socials

Els estatuts socials regeixen el funcionament de la cooperativa. Són una mena de constitució que, consensuada per totes les persones sòcies, regularà la vida de la cooperativa. Per tant, tenen una importància cabdal i no tenen cap més limitació que la mateixa llei (Llei 12/2015, de 9 de juliol, de cooperatives).

Els òrgans de govern

Les cooperatives es gestionen democràticament mitjançant els seus òrgans socials: l'assemblea general i el consell rector.

L'assemblea general és el màxim òrgan d'expressió de la voluntat social. Els seus acords són obligatoris per a totes les persones sòcies. Pot decidir sobre qualsevol assumpte no delegat en un altre òrgan. Està formada per totes les persones sòcies, i el seu funcionament és el d'una persona sòcia = un vot.

El consell rector és l'òrgan de representació i de govern de la cooperativa que gestiona l'empresa i exerceix, quan s'escau, el control permanent i directe de la direcció o gerència. Estableix les directrius generals d'actuació, d'acord amb la política fixada per l'assemblea general. Les persones membres del consell rector són escollides per l'assemblea d'entre els socis i les sòcies de la cooperativa. Està format com a mínim per tres persones que assumeixen les tasques de presidència, secretaria i tresoreria. També es poden elegir vicepresidències i vocalies.

Els socis i les sòcies de la cooperativa

Els estatuts socials de la cooperativa poden establir que aquesta tingui, a banda de les persones sòcies comunes, sòcies de treball, sòcies col·laboradores i sòcies temporals. Aquestes tipologies estan definides en els articles 22 al 28 del Capítol III Règim social de la (Llei 12/2015, de 9 de juliol, de cooperatives - DOGC núm. 6914, 16.07.2015).

El capital social

El capital social de la cooperativa estarà constituït per les aportacions dels socis i sòcies i serà inclòs en els estatuts. Els estatuts han de fixar tant el capital social mínim amb què es pot constituir i funcionar, com la forma d'acreditar les aportacions al capital social de cadascun dels socis i sòcies. També s'inclouran les variacions que aquestes experimentin.

1.7. Les cooperatives d'alumnes

Una cooperativa d'alumnes és una societat formada i gestionada pel mateix alumnat que, amb la col·laboració del professorat, desenvolupa activitats productives i econòmiques amb l'objectiu de posar a la venda productes o bé fer activitats o oferir serveis.

Finalitat

La seva finalitat principal és la de potenciar l'emprenedoria de l'alumnat mitjançant la simulació de la creació d'una empresa cooperativa, on la participació i la seva implicació és la clau, ja que les decisions són preses per l'alumnat, que alhora són els i les responsables de la gestió social i econòmica de l'empresa i dels resultats de la seva activitat.

Una cooperativa d'alumnes és una simulació d'una empresa cooperativa real en què:

Tot l'alumnat són socis i sòcies, propietaris/àries si treballadors/es

Els beneficis obtinguts es destinen a una o més activitats col·lectives

Les decisions es prenen de manera democràtica

Tothom aporta el mateix capital

Cooperativa d'alumnes

El professorat no és soci de la cooperativa; orienta i dona suport en el procés de constitució i en la preparació i realització de les activitats.

El valor educatiu de les cooperatives d'alumnes

Les cooperatives d'alumnes són una estratègia per empoderar l'alumnat perquè aquests disposin d'eines i recursos que els siguin útils en la vida quotidiana i en el futur, des d'una perspectiva de construcció crítica d'un món més just.

Posar en marxa cooperatives d'alumnes permet reforçar, entre altres, les següents competències bàsiques transversals en els diferents nivell curriculars:

Competència social i ciutadana

L'alumnat podrà adquirir consciència de la realitat interdependent, ecodependent i diversa en què vivim, amb l'objectiu de ser capaç d'interpretar fenòmens socials que li permetin prendre decisions i resoldre conflictes en una societat plural, canviant i complexa per cooperar i resoldre els conflictes proactivament, aspectes fonamentals per a la construcció de societats harmòniques i equitatives.

Aprendre a aprendre

La metodologia "d'aprendre fent" té la intenció de plantejar a l'alumnat situacions i temes d'aprenentatge atractius i amb els quals se senti identificat. Així mateix, l'organització per grups i en assemblea de l'alumnat pretén que adquireixin una autonomia progressiva que els faci sentir responsables i protagonistes del seu aprenentatge.

La iniciativa i l'esperit emprenedor

L'alumnat aprendrà a reconèixer les oportunitats existents en l'àmbit personal i social, posant un èmfasi especial en les oportunitats i les potencialitats existents amb vista a l'emprenedoria vinculada a l'entorn més proper, l'ètica empresarial, el treball en equip, la igualtat i el respecte a la diversitat.

Les cooperatives d'alumnes com a projecte d'innovació pedagògica propicien:

Objectius de millora

Objectius de millora, com per exemple:

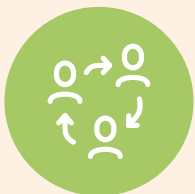
- **Autonomia:** apropiar-se dels objectius, planificació i previsió, identificació criteris d'avaluació.
- **Regulació d'aprenentatges i estratègies:** Regulació d'aprenentatges i estratègies: gestió de l'error i reforç dels èxits, diàleg i negociació entre iguals, regles del treball cooperatiu.
- **Canvis de rol:** alumnat protagonista, proactiu, comparteix objectius d'aprenentatge, solidari, responsable en la seva cooperativa i actiu en l'avaluació.

Estratègies metodològiques

Permeten utilitzar estratègies metodològiques com:

- Treballar per projectes: des de l'experiència personal fer experiència des d'allò que em passa, és a dir, des de la passió, des de l'intercanvi aprenem dels altres i amb els altres, amb els presents i amb els qui ens han precedit.
- Aprendre a partir de la vivència compartida.
- Establir relacions i cooperació amb la comunitat educativa i l'entorn.

L'aprenentatge cooperatiu

- Establir relacions solidàries entre l'alumnat.
- Incrementar el rendiment de tots i totes.
- Aconseguir un nivell superior de raonament.
- Augmentar la cohesió del grup.
- Desenvolupar les habilitats socials.
- Respectar els diferents punts de vista.

A banda dels valors que es treballen mitjançant els principis cooperatius, hi ha un seguit de **valors** que poden resultar molt interessants per treballar amb l'alumnat:

1	Audàcia	• Força per començar • Capacitat d'assumir riscos • Capacitat de gestionar la incertesa
2	Solidaritat	• Generar cohesió en l'equip • Generar vincles i cooperació amb el sector • Fer un producte que realment ajudi
3	Humilitat	• Reconèixer els errors • Capacitat d'aprendre dels errors propis • Escoltar els qui tenen més experiència
4	Creativitat	• Facultat per fer quelcom nou • Comporta capacitat de risc i innovació • Accentua el sentit de realització personal
5	Constància	• Mantenir l'impuls inicial al llarg del temps • Fer front a les contrarietats imaginades i a les imprevistes • Persistir en el sector fins a deixar de ser invisible
6	Sedució	• Cal saber atraure el client potencial • És la cura per la presentació • Saber mostrar el que se sap fer
7	Seny	• Capacitat d'avaluar riscos i possibilitats • Capacitat de dominar la passió amb el pensament • Capacitat de deixar-se assessorar i de diàleg
8	Confiança	• És tenir fe en el projecte • És tenir fe en el propi equip • Cal saber-la generar en el sector
9	Entusiasme	• És empena, força, transcendeix la racionalitat • És capacitat d'irradiar aquesta força als altres • És sentir-ho com a projecte personal
10	Competència	• Saber els propis límits • Dominar una àrea del saber • És la principal font de generació de confiança

Font: Batet, M i Torralba, F. (2011). *El valor d'emprendre. El futur és d'ells*.

●●● Cooperatives d'alumnes: empenedoria real dins l'escola

Raquel Font.

Segona Mà n'és un bon exemple. És una cooperativa d'alumnes que es cuida de recollir els xandalls escolars que no estan fets malbé i revendre'ls a famílies que els poden reaprofitar.

La Gala Llopis, que n'és una de les sòcies, explica que gràcies a aquesta feina que fan no es llença roba que encara està en condicions i “els pares no han de gastar tants diners en peces noves”.

Tots els membres de la cooperativa, com la Gala, són alumnes de l'escola Petit Món-Felisa Bastida de Castelldefels.

Entre tots els socis s'han d'encarregar de gestionar-la, assumint cadascun dels càrrecs del consell rector, des de la presidència fins a la tresoreria. Funcionen exactament igual que una cooperativa real. Per poder formar-ne part, fins i tot han hagut d'aportar un capital inicial de 5 €, uns diners que recuperaran si pleguen.

L'escola Petit Món té moltes altres cooperatives d'alumnes, a més de Segona Mà. En total n'hi ha 22, sis a primària –una per a cada curs– i 17 a secundària, que representen aproximadament una de cada tres cooperatives d'alumnes de tot Catalunya.

I per què tantes? L'explicació és senzilla: tot l'alumnat del centre forma part d'alguna cooperativa o altra perquè és un dels principals eixos d'aprenentatge de l'escola, que alhora també és una cooperativa, en aquest cas de mestres.

“Dediquem molt de temps a treballar els valors cooperatius, que considerem els valors de la persona”, explica la directora, Marta Rebollar.

Font: Ara.cat. Juny 2016.

https://criatures.ara.cat/infancia/COOPERATIVES-DALUMNES-EMPENEDORIA-REAL-LESCOLA_0_1597640238.html

●●● Cooperatives d'alumnes: nou programa pilot pel foment del cooperativisme en l'àmbit educatiu

Per al curs 2017-2018 s'ha engegat el Programa Cooperatives d'Alumnes, dintre de l'estratègia d'intervenció pel foment de l'Economia Social i Solidària i cooperativisme adreçada a joves impulsada per Barcelona Activa.

Aquest programa té l'objectiu de posar en marxa una cooperativa d'alumnes als centres escolars, adreçat a alumnat de primària, secundària i cicles formatius o batxillerat.

Es desenvolupa en el marc del currículum escolar (dins d'horari lectiu), proporcionant a l'alumnat durant el curs l'experiència de viure la creació i la gestió d'una activitat productiva i econòmica.

Aquest programa pretén empoderar l'alumnat, fent-los conscients de les pròpies habilitats, perquè en un futur coneguin i puguin emprendre els seus propis projectes mitjançant una fórmula empresarial basada en el valor de la cooperació: el treball en equip, la responsabilitat compartida i l'assoliment de fites en comú.

Aquest curs escolar hi han participat tres instituts: catorze alumnes de l'Institut de Nàutica de Barcelona, de la Barceloneta, amb la creació de la cooperativa YATECOOP, projecte per a la reparació de veles; vuit alumnes de l'IES Salvador Seguí, de la Verneda, amb ANIMA INTEGRAL i el seu projecte vinculat en mediació, i finalment dotze alumnes de l'IES Maria Espinalt, del Poblenou, amb FARICLETAS, que té per activitat principal arreglar bicis amb la finalitat de poder llogar-les en un futur.

A partir del setembre hi participaran fins a sis centres educatius. Segons explica l'Aran Aguilera, un dels tretze alumnes de l'Institut Maria Espinalt que participen en el nou programa pilot de Barcelona Activa, "he après que és una cooperativa, abans no en tenia ni idea".

A l'IES Maria Espinalt, el taller de formació i treball el fan dos dies a la setmana amb el suport del professorat i l'assessorament tècnic de cooperatives vinculades a l'economia social i solidària. En aquest cas, Biciclot són els encarregats d'acompanyar l'alumnat i ensenyar-los a reparar les bicicletes.

"Ha habido momentos en que ha sido difícil. Aunque yo sea presidente no significa nada, es una cooperativa y todos mandamos por igual".

L'Óscar Pérez, l'alumne que va sortir escollit president, ens explica que el més difícil del procés per la constitució de la seva cooperativa és posar-se d'acord, però que per organitzar-se no van tenir cap problema. Per al desenvolupament de la cooperativa es va oferir formació en empenedoria cooperativa, pla d'empresa, lideratge col·lectiu, i també es va fer una excursió a una cooperativa relacionada i ja constituïda del territori, Coop de Bici.

Per la seva part, i amb l'acompanyament del professorat, l'alumnat va recollir un capital inicial i va votar els càrrecs en una assemblea: un consell rector format per un president, un tresorer, un secretari i dos vocals; i també es van repartir entre les diferents comissions de treball. Entre elles, comunicació s'ha encarregat de construir un web que encara no han externalitzat, on figuren les tarifes de preus, i planegen difusió amb flyers promocionals. El Biel Riera, part de l'equip de comunicació, valora el projecte com:

"El que més m'ha agradat ha sigut la unió final. Sent gent que tenim idees diferents, hem acabant quadrant opinions. Pots confiar en els teus companys".

Però de moment, Faricletes treballa amb bicicletes cedides i només rep encàrrecs del professorat.

Font: Ajuntament de Barcelona. Maig 2018.
https://ajuntament.barcelona.cat/economia-social-solidaria/ca/noticia/cooperatives-dalumnes-nou-programa-pilot-pel-foment-del-cooperativisme-en-lambit-educatiu_666885

2 Guia didàctica de les activitats

Activitat 1

Reconeixes alguna d'aquestes imatges?

Objectius

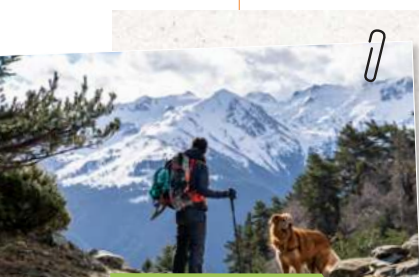
Introduir el contingut que treballarem des de la pròpia experiència i des de la proximitat.

Metodologia

Aquesta activitat inicial pretén introduir el contingut que treballarem a partir d'una selecció d'imatges de diferents cooperatives de Catalunya. L'alumnat haurà de respondre les preguntes primer de manera individual, i, posteriorment, ho compartirem amb tot el grup, per poder veure quines cooperatives coneixem i utilitzem.

L'última de les preguntes ens serveix per introduir els continguts següents, ja que pretén mostrar que aquestes empreses, moltes d'elles properes al nostre alumnat, són cooperatives. Podem començar a preguntar-nos si sabem què són, quina diferència tenen amb la resta d'empreses, sense aprofundir-hi, ja que ho farem en les activitats següents.

Activitat 2

Bonmenjar SCCL

Cal Fuster SL

Vet aquí una vegada...

Objectius

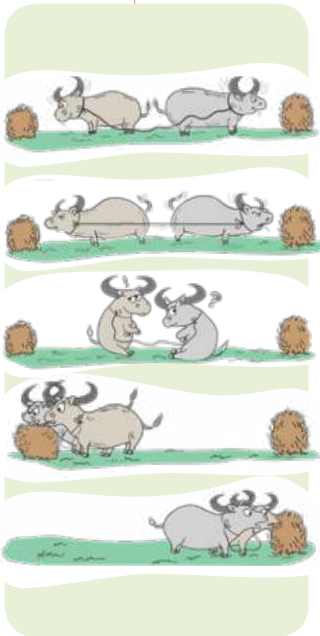
Visibilitzar que una cooperativa és una empresa.
Prendre contacte amb els primers conceptes d'una cooperativa.
Exposar algunes de les diferències entre una cooperativa i una empresa convencional.

Metodologia

En aquesta activitat posarem en pràctica la comprensió lectora a partir de l'estudi de dos casos ficticis: Bonmenjar SCCL i Cal Fuster SL. Per facilitar aquest estudi, es plantegen quatre aspectes que han de respondre, però serà important motivar l'alumnat perquè pugui trobar altres aspectes que li hagin cridat l'atenció.

Per fer-ho, podem plantejar una primera part individual i una posada en comú, o plantejar la primera part per parelles o petits grups.

Activitat 3

Els dos bous

Objectius

Reflexionar conjuntament sobre cooperació i competició.

Metodologia

Per mitjà d'una vinyeta còmica, engegarem un procés de reflexió col·lectiva sobre els avantatges de cooperar vs. competir. Deixarem uns primers instants perquè cada persona pugui reflexionar sobre la imatge, i després obrirem una reflexió col·lectiva.

Podem ajudar-nos de preguntes com:

- Què creieu que significa?
- Us hi heu sentit reflectits i reflectides?
- Quina és la diferència entre cooperar i competir?
- Quins beneficis té cooperar?
- Pensem una situació real que haguem resolt de manera competitiva i una altra que haguem resolt de manera cooperativa. Què pensem del resultat que vam obtenir?
- Com podríem haver resolt la situació que vam resoldre de manera competitiva si ho féssim de manera cooperativa? Què hauria passat de diferent?

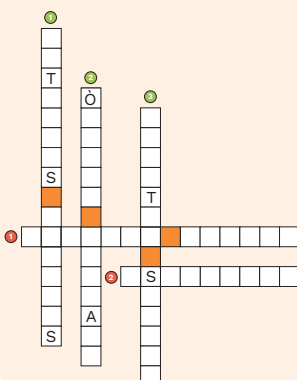
Activitat 4

Vertical

1. Estatuts socials
2. Òrgans socials
3. Capital social

Horitzontal

1. Consell rector
2. Assemblea

El funcionament d'una cooperativa

Objectius

Introduir els elements que defineixen el model de funcionament de les cooperatives.

Metodologia

Mitjançant uns mots encreuats, explicarem els diferents elements que defineixen el model de funcionament d'una cooperativa. Alguns dels conceptes poden ser complicats o fins i tot desconeguts, així que dividirem aquesta activitat en dos moments.

1. Moment de joc, en el qual entre totes i tots intentarem endevinar les paraules.
2. Moment de reflexió sobre els diferents conceptes. Un cop hem acabat el joc, és el moment d'acompanyar l'alumnat en la comprensió de les definicions dels mots encreuats.

Activitat 5

Els principis cooperatius

Objectius

Conèixer els principis que regeixen totes les cooperatives.
Visibilitzar que el cooperativisme és un moviment mundial.

Metodologia

En primer lloc, veurem un vídeo que ens explica els valors i els principis cooperatius i que introdueix una activitat de relacionar els principis amb la seva definició.

En la reflexió conjunta, podem relacionar aquests principis amb els casos que hem treballar a l'activitat de "Vet aquí una vegada...", ja que ens ajudarà a apropar i entendre millor els principis.

<https://tuit.cat/wpSG4>

Activitat 6

Transparència
Honestedat
Democràcia
Equitat
Responsabilitat
Compromís social
Igualtat

Els valors cooperatius

Objectius

Conèixer els valors del cooperativisme.
Entendre'ls des de la pròpia experiència.

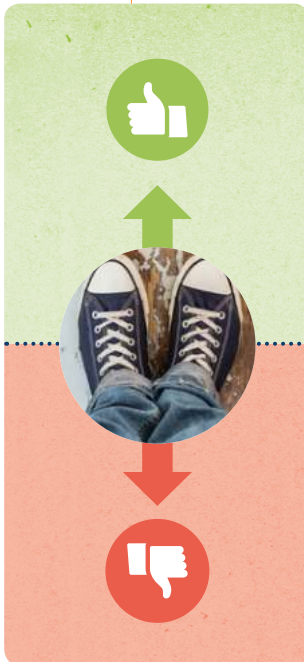
Metodologia

Aquesta activitat la farem en petits grups. Cada grup triarà un dels valors, definirà què significa i pensarà una situació en la qual puguin actuar d'aquesta manera (tant és si trien una experiència passada com si s'imaginem una situació nova, ja que igualment aconseguirem l'objectiu). Després ho compartirem en assemblea, fomentant que es fan aportacions i reflexions els uns als altres.

Podem fer-ho de dues maneres: podem deixar que cada grup triï un valor i definir la resta conjuntament si després de l'exposició grupal no han sortit tots, o repartir un valor per a cada grup.

Activitat 7

El baròmetre cooperatiu

Objectius

Recopilar el que hem après fins ara.
 Generar debat sobre les cooperatives.
 Facilitar la participació de totes les persones del grup.

Metodologia

El baròmetre és una activitat que fomenta el debat col·lectiu i la participació de totes les persones del grup, ja que ningú no es pot quedar al marge. Buscarem un espai ampli, que pot ser exterior o la mateixa aula, apartant les taules i les cadires, i ens imaginarem que aquell espai és un baròmetre de dos pols: un extrem vol dir que estem totalment d'acord amb l'afirmació, i l'altre, totalment en desacord. I, entremig, tenim els matisos.

L'activitat funciona de manera que la persona facilitadora, en aquest cas el professor o professora, se situa al mig i llegeix una afirmació. Totes les persones s'han de situar entre els dos extrems.

Quan tothom s'ha situat, és el moment de debatre. Demanarem qui vol explicar per què s'ha situat on ho ha fet, si algú vol respondre'l, etc. Mentre debatem –i això ho hem d'explicar–, si algú dona un argument que fa que algú altre canviï o matisi el seu posicionament inicial, poden moure's mentre s'està duent a terme el debat.

Com a facilitadores del debat, anirem introduint cada afirmació quan creguem que el debat ja està acabat. NO es tracta de fer participar tothom en cada afirmació; podem agilitzar el pas d'una afirmació a una altra i fomentar la participació de diferents persones. Tot seguit trobareu algunes afirmacions que podeu utilitzar. També en podeu afegir de noves i treure'n d'aquestes, segons com vegeu el vostre grup i què voleu treballar.

Afirmacions

- Fer una cooperativa és més difícil que fer una empresa convencional.
- Les empreses convencionals no tenen valors.
- En algunes situacions, és millor competir que cooperar.
- És important formar part del consell rector d'una cooperativa.
- Uns valors cooperatius són més importants que uns altres.
- Una cooperativa és un projecte col·lectiu.
- No tothom pot fer una cooperativa.
- M'agradaria que féssim una cooperativa d'alumnes.

Activitat 8

<https://biciclot.coop>

<https://celobert.coop>

<https://somenergia.coop>

<http://olivera.org>

<https://teb.org>

<https://planadevic.cat>

<https://www.laselva.coop>

<https://coop57.coop>

<https://escolaguinaldo.org>

Investiguem cooperatives

Objectius

Aprofundir en la diversitat de cooperatives que hi ha al nostre entorn.

Metodologia

A l'activitat inicial, ja hem vist que hi ha molts tipus de cooperatives. En aquesta, en coneixerem algunes amb més profunditat.

Començarem amb una lectura compartida sobre els tipus de cooperatives que hi ha. Després, ens dividirem per investigar-ne algunes. La proposta ens en planteja unes quantes, però podem donar l'oportunitat que si en volen investigar d'altres que coneixen ho puguin fer. L'important és que entre totes investiguem diferents tipologies de cooperatives perquè quan compartim els resultats de la recerca es reflecteixi la diversitat.

Per ajudar que la recerca incorpori el que hem après fins ara, es plantegen un parell de preguntes per orientar-la, i se n'afegeix una tercera de més oberta perquè reflexionin una mica més.

Podem plantejar la recerca individualment, però recomanem fer-ho per parelles o grups petits.

Activitat 9

Fotografies:
Escola Guinardó SCCL

La nostra cooperativa

Objectius

Viure una experiència cooperativa.
Crear una cooperativa d'alumnes.

Metodologia

Aquesta activitat és una proposta educativa molt potent, que ens permetrà treballar els valors i els principis del cooperativisme. Es tracta d'una activitat independent, i que requerirà un bon acompanyament i un bon calendari i planificació.

Generar una cooperativa d'alumnes té un alt potencial pedagògic. Al dossier d'activitats es defineix el procés, i a l'apartat "Materials de suport per saber-ne més", al final d'aquest document, trobareu algunes webs i enllaços d'interès que us poden ajudar i presentar-vos materials per a l'aula que puguin ser d'utilitat.

3 Per saber-ne més

Guies per constituir una empresa cooperativa

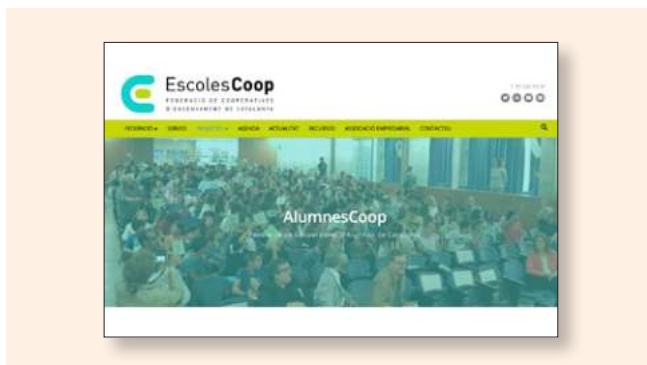

- > Guia pràctica del procés de constitució d'una empresa cooperativa
http://aracoop.coop/wp-content/uploads/Guia_practica_constitucio_cooperativa.pdf
Aracoop

- > Guia pràctica. Llei de cooperatives 2015
https://www.cooperatives-treball.coop/sites/default/files/materials/llei_de_cooperatives_guia.pdf
Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

Cooperatives d'alumnes

- > Federació de Cooperatives d'Alumnes de Catalunya, Alumnes.coop
<https://escolescooperatives.cat/cooperatives-alumnes/>

Recursos audiovisuals

- > Les cooperatives formem part d'un moviment global
<https://www.youtube.com/watch?v=0V8TAngL8a0>
Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

- > Riquesa arrelada al territori
<https://www.youtube.com/watch?v=SjKypyszQIs>
Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

3. Per saber-ne més

Marc legal i normatiu

- > Llei de cooperatives de Catalunya. Llei 12/2015, de 9 de juliol
https://www.cooperativestrellball.coop/sites/default/files/materials/150717_llei_dogc.pdf
 - > Llei sobre règim fiscal de les cooperatives. Llei 20/1990, de 19 de desembre
<https://www.boe.es/eli/es/l/1990/12/19/20/con>
-

Articles

- > “L’emprenedoria social, millor cooperativa”
Jordi Garcia Jané
<https://nexe.coop/sites/default/files/descarregables/revistes/pdf/nexe30.pdf>
- > “Present i futur de les cooperatives socials”
Joan Segarra
<https://www.social.cat/opinio/3236/present-i-futur-de-les-cooperatives-socials>
- > “L’empresa social som nosaltres”
Joan Segarra
<https://www.social.cat/opinio/6651/lempresa-social-som-nosaltres>
- > “La cooperativa es una herramienta de retaguardia revolucionaria”
Ivan Miró
<https://www.lamarea.com/2016/09/15/la-cooperativa-una-herramienta-retaguardia-revolucionaria/>
- > Conèixer l’economia cooperativa. Infografies
Generalitat de Catalunya
http://treball.gencat.cat/ca/ambits/economia_social/que_es_l_economia_social/coneixer_l_economia_social/infografies/
- > L’economia social i solidària a Barcelona
Anna Fernández i Ivan Miró
http://www.laciutatinvisible.coop/wp-content/uploads/2016/02/essb_def3.pdf

A Catalunya hi ha més de 100
cooperatives d'alumnes.
Si les voleu conèixer, demanar informació
o que us ajudin en alguns dels passos,
podeu consultar la web:
<https://escolescooperatives.cat/cooperatives-alumnes/>

●●● **elFormiguer**coop

●●● elFormiguercoop

Les cooperatives

Les persones al centre de l'activitat

El Formiguer 1 s'endinsa en el món del cooperativisme. Aprendrem què és una cooperativa, quins són els seus principis i valors, analitzarem casos, reflexionarem sobre cooperar i competir i, finalment, muntarem la nostra pròpia cooperativa d'alumnes!

TOTS ELS TÍTOLS DE LA COL·LECCIÓ:

1

Les cooperatives

Les persones al centre de l'activitat

2

Els "marrons" a les cooperatives d'alumnes

La gestió dialogada dels conflictes

Descarrega'ls en format pdf
al nostre web:

<https://barabaraeducacio.org>

